

---

Vergaderjaar 2025–2026

---

**36 615**

**Verslagen van de commissie voor de  
Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven**

**Nr. 15**

**BRIEF VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN EN DE  
BURGERINITIATIEVEN**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 mei 2026

Namens de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer bied ik u hierbij het jaarverslag aan betreffende de werkzaamheden in het jaar 2025.

De voorzitter van de commissie,  
Huidekooper

De griffier van commissie,  
Huls

# **Jaarverslag van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het jaar 2025**

## **Inleiding**

In dit jaarverslag brengt de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer (hierna: de commissie of de CVB) verslag uit over haar werkzaamheden in het kalenderjaar 2025.

Gezien het behandelen van tot personen te herleiden gegevens en informatie, die vertrouwelijk zijn, voert de commissie voor een groot deel haar werkzaamheden in beslotenheid uit. Met dit jaarverslag wil de commissie inzicht geven in haar werkwijze en activiteiten. Ook voldoet de commissie hiermee aan artikel 9 van de Regeling van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven (hierna: de Regeling).

De commissie heeft in 2025 de wens uitgesproken om per kalenderjaar in plaats van per vergaderjaar een jaarverslag uit te brengen. Daarmee sluit de commissie aan bij de werkwijze van de Staat van de Kamer<sup>1</sup>, die door de Tweede Kamer wordt uitgebracht, waarvan de verslagperiode ook een kalenderjaar bestrijkt. Daarnaast is door de commissie besloten om geen opmerkingen meer te plaatsen over de werkzaamheden van de commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer, omdat het Reglement voor de Commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer der Staten-Generaal geen jaarverslag voorschrijft.

Van 1 januari 2025 tot 29 oktober 2025 (de verkiezing van de Tweede Kamer) bestond de commissie uit de volgende leden: White (voorzitter, GroenLinks-PvdA), Valize (plaatsvervangend voorzitter, PVV), Kisteman (VVD), Bruyning (NSC), Van der Plas (BBB), Van Nispen (SP), Kostić (PvdD) en Van Houwelingen (FVD). Vanaf 29 oktober 2025 is de commissie opnieuw samengesteld. Zij bestaat op het moment van de publicatie van dit verslag uit de leden Huidekooper (voorzitter, D66), Van Houwelingen (plaatsvervangend voorzitter, FVD), Kröger (GroenLinks-PvdA), Kisteman (VVD), Ceulemans (JA21), Van der Plas (BBB) en Kostić (PvdD).

In het jaarverslag komen de volgende paragrafen aan bod. Paragraaf 1 gaat in op het doel en de grondslag van de commissie. Paragraaf 2 en 3 bieden inzicht in de behandeling van verzoekschriften en burgerinitiatieven. Sinds 2025 heeft de commissie ook een aanjagende, signalerende en coördinerende rol binnen de Tweede Kamer, die wordt beschreven in paragraaf 4. Naast de reguliere activiteiten van de commissie komen in dit jaarverslag ook twee projecten van de commissie aan bod. Het betreft het kennisthema «De werkwijze van de CVB in theorie en praktijk» en de evaluatie van het burgerinitiatief (zie paragrafen 5 en 6).

## **Doel en grondslag**

Het bestaan van de commissie is geregeld in artikel 7.7 en artikel 14 van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De commissie heeft een eigen Regeling waarin de werkwijze en bevoegdheden nader zijn uitgewerkt. De grondslag van de werkzaamheden van de commissie ligt in artikel 5 van de Grondwet: «*Ieder heeft het recht verzoeken schriftelijk bij het bevoegd gezag in te dienen*». De Tweede Kamer is als bevoegd gezag in de zin van dit artikel aan te merken.

---

<sup>1</sup> <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2026D13920&did=2026D13920>.

De commissie beoordeelt binnengekomen verzoekschriften en burgerinitiatieven en adviseert de Tweede Kamer over de behandeling ervan. Met een verzoekschrift kunnen burgers een klacht indienen als zij van mening zijn dat zij persoonlijk onbehoorlijk zijn behandeld door de rijksoverheid. Met een burgerinitiatief kunnen burgers een onderwerp op de agenda van de Tweede Kamer zetten.

De commissie, die verslagen over verzoekschriften uitbrengt aan de Tweede Kamer ter besluitvorming, heeft de ministeriële verantwoordelijkheid als aanknopingspunt of kapstok voor de behandeling en beoordeling van verzoekschriften. De bevoegdheden van de commissie kunnen niet verder strekken dan de (voornamelijk) controlerende bevoegdheden van de Tweede Kamer.

Daarnaast handelt de commissie ook anonieme post af. Anonieme post is post waarbij ook na navraag de naam en adresgegevens van de adressant ontbreken. Dit komt slecht sporadisch voor; de afgelopen jaren, en ook in 2025, heeft de commissie geen anonieme post afgehandeld.

Vanaf 1 januari 2025 heeft de commissie er een taak bijgekregen; de commissie heeft een aanjagende, coördinerende en signalerende rol in burgersignalen. Deze nieuwe rol vloeit voort uit de in 2024 afgeronde pilot burgersignalen. Het doel van deze pilot was om Kamerbreed signalen uit burgerbrieven gericht aan de Kamer en haar commissies structureler op te vangen, te ordenen en zichtbaarder te maken, zodat de signalen nog beter in de commissies kunnen worden besproken. Om aan dit doel te voldoen, zijn vanaf 2025 twee informatieproducten (een burgersignalenrapportage en een reader burgerbrieven) en één kennisinstrument (het signalenoverleg) ingevoerd.

### *Vergaderingen*

De commissie is in 2025 zeven keer in een procedurevergadering bijeengekomen. In december 2025 heeft een kennismakingsbijeenkomst plaatsgevonden voor de nieuwe leden van de commissie.

Daarnaast heeft de voormalig voorzitter van de commissie, het lid White (GroenLinks-PvdA), in januari 2025 een vergadering bijgewoond van de interparlementaire conferentie «Enforcement of EU-Law benefitting EU Citizens» georganiseerd door de Petitions Committee (PETI) van het Europees parlement.

## **1. Verzoekschriften**

Een verzoekschrift gaat over een individuele kwestie waarin de rijksoverheid volgens een verzoeker niet naar behoren heeft gehandeld. De verzoeker dient daarbij een persoonlijk belang te hebben. Lang niet alle verzoekschriften die de commissie ontvangt, komen in aanmerking voor behandeling. Nieuw binnengekomen verzoekschriften worden getoetst aan de vormvereisten en ontvankelijkheidscriteria, zoals geformuleerd in de Regeling van de commissie. Na deze toetsing resteert doorgaans een klein aantal verzoekschriften dat door de commissie in behandeling wordt genomen.

Zodra een verzoekschrift in behandeling is genomen, vraagt de commissie de betreffende bewindspersoon om inlichtingen ten aanzien van het verzoekschrift. De verzoeker krijgt vervolgens de gelegenheid om te reageren op de ontvangen inlichtingen. Indien nodig kunnen nadere inlichtingen worden gevraagd aan de bewindspersoon. Zodra het onderzoek door de commissie na de inlichtingenfase is afgerond, brengt

de commissie verslag uit aan de plenaire vergadering van de Tweede Kamer. Het verslag bevat altijd een conclusie van de commissie en een voorstel aan de Tweede Kamer. Dit voorstel kan variëren van geen nadere actie ondernemen, omdat het betoog van de bewindspersoon goed kan worden gevolgd, tot het verzoek om in gesprek te gaan met de bewindspersoon, omdat de rijksoverheid onbehoorlijk heeft gehandeld en de bewindspersoon hiervoor geen goede verklaring heeft gegeven. De plenaire vergadering van de Tweede Kamer neemt het besluit over het verslag.

Als een verzoekschrift niet in behandeling wordt genomen, worden de redenen daarvoor aan de verzoeker doorgegeven. Ook wordt waar mogelijk gewezen op andere wegen die een verzoeker kan bewandelen. De commissie streeft er namelijk naar om de verzoeker steeds een behandeloptie te geven, zodat de verzoeker naar een andere instantie kan om zich te laten bijstaan of om de klacht in te dienen.

## 2.1 Aantallen

In 2025 heeft de commissie 97 nieuwe verzoekschriften ontvangen. Daarvan heeft de commissie er uiteindelijk vier in behandeling genomen en hierover een verslag uitgebracht. Daarnaast zijn twee verzoekschriften in 2025 geregistreerd, die in januari 2026 in behandeling zijn genomen en waar nog een verslag op zal volgen.

De commissie ontvangt naast verzoekschriften ook veel brieven/mails van burgers. Dit zijn veelal brieven die bestemd zijn voor behandeling in vaste Kamercommissies, omdat zij bijvoorbeeld gaan over een wetsvoorstel dat in behandeling is bij zo'n commissie of gaan over algemeen beleid van een ministerie. Deze brieven/mails worden door de commissie doorgestuurd naar de betreffende vaste Kamercommissie met een specifiek beleidsterrein. In totaal heeft de commissie, naast verzoekschriften, 51 brieven/mails doorgestuurd naar vaste Kamercommissies en de betreffende burgers hiervan op de hoogte gesteld.

Het aantal ontvangen verzoekschriften is vergelijkbaar met het aantal ontvangen verzoekschriften van het vorige verslagjaar. Het aantal in behandeling genomen verzoekschriften is minder dan in het vorige verslagjaar. Een reden hiervan kan zijn dat het vorige verslagjaar een periode van 16 maanden betrof en het huidige verslagjaar een periode van 12 maanden. In tabel 1 is een overzicht opgenomen van de aantallen ingediende en in behandeling genomen verzoekschriften.

Daarnaast komen er ook minder vragen van burgers binnen over hoe een verzoekschrift het beste kan worden ingediend. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de verbeterde website van de Tweede Kamer. Niet alleen de algemene informatie over de verschillende instrumenten voor burgerinspraak op de webpagina *Hoe kun je als burger de Tweede Kamer beïnvloeden*<sup>2</sup> is verbeterd, maar ook de informatie op de webpagina van de commissie<sup>3</sup> zelf.

---

<sup>2</sup> <https://www.tweedekamer.nl/zo-werkt-de-kamer/hoe-krijg-ik-invloed>.

<sup>3</sup> [https://www.tweedekamer.nl/kamerleden\\_en\\_commissies/commissies/verz](https://www.tweedekamer.nl/kamerleden_en_commissies/commissies/verz).

**Tabel 1: Ontvangen en in behandeling genomen verzoekschriften**

|                                           | 2018–2019 | 2019–2020 | 2020–2021 | 2021–2022 | 2022–2023 | 2023–2024 | 17 sept<br>2024 –<br>31 dec<br>2024 <sup>1</sup> | 2025 |
|-------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|--------------------------------------------------|------|
| <b>Ingediend</b>                          | 161       | 188       | 202       | 203       | 206       | 95        | 23                                               | 97   |
| <b>In behandeling genomen<sup>2</sup></b> | 10        | 6         | 13        | 2         | 3         | 7         | 1                                                | 4    |

<sup>1</sup> Deze afwijkende periode heeft te maken met de overstap van een jaarverslag per vergaderjaar naar per kalenderjaar, zoals is aangegeven in de inleiding van dit jaarverslag.

<sup>2</sup> Het kan zijn dat een verzoekschrift dat in de betreffende periode in behandeling is genomen, al in de voorgaande periode is ontvangen.

## 2.2 Afwijzingsgronden

Zoals hiervoor is aangehaald, toetst de commissie aan vormvereisten en ontvankelijkheidscriteria om te bezien of een verzoekschrift in behandeling kan worden genomen. Een veelvoorkomende reden waarom een verzoekschrift niet in behandeling werd genomen door de commissie, is dat er een algemene beleidskwestie of een wijziging van wetgeving aan de orde wordt gesteld. Het verzoekschrift bevatte bijvoorbeeld een voorstel voor nieuw beleid of een signaal over de manier waarop geldende wet- en regelgeving uitpakt in de (algemene) praktijk. In dat geval wordt het verzoekschrift, zoals ook is opgemerkt in paragraaf 2.1, doorgestuurd naar de vaste Kamercommissie die het betreffende onderwerp behandelt.

Een andere veelvoorkomende reden om een verzoekschrift niet in behandeling te nemen, was dat de Nationale ombudsman al onderzoek deed of had gedaan naar de situatie van verzoeker. Daarnaast is een lichte stijging waarneembaar in het aantal verzoekschriften dat buiten behandeling wordt gelaten, omdat het voor de verzoeker mogelijk werd geacht zijn kwestie voor te leggen aan een bestuursorgaan via een bezwaar- of beroepsprocedure of aan een rechter. Bovendien geldt in het algemeen dat een verzoekschrift, dat een kwestie betreft waarover een bestuursorgaan of een rechter in het verleden al een uitspraak heeft gedaan, niet-ontvankelijk wordt verklaard. In tabel 2 is een overzicht opgenomen van de afwijzingsgronden en hoe vaak de commissie daarvan gebruik heeft gemaakt.

**Tabel 2: Redenen van afwijzing van verzoekschriften in 2025**

| Afwijzingsgrond                                                                                         | Aantal          | Percentage | Toelichting |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|------------|-------------|
| Algemene beleidsaangelegenheid of (voorstel wijziging) wetgeving, overgedragen aan vaste Kamercommissie | 28 <sup>1</sup> | 29%        |             |
| Door de Nationale ombudsman in behandeling genomen                                                      | 24              | 25%        |             |
| Bezwaar- of beroepsprocedure bij bestuursorgaan of procedure bij de rechter staat of stond open         | 22              | 23%        |             |
| Kwestie voor decentrale overheid                                                                        | 4               | 4%         |             |
| Kwestie over de taakvervulling van Hoge Colleges van Staat                                              | 2               | 2%         |             |
| Onvoldoende informatie (ook niet na opvragen bij verzoeker)                                             | 4               | 4%         |             |

| Afwijzingsgrond          | Aantal | Percentage | Toelichting                                                                                                                                       |
|--------------------------|--------|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Overig                   |        |            | Onder andere geen heroverweging van de commissie op haar eerder genomen besluit en een kwestie valt buiten bevoegdheid Nederlandse rijksoverheid. |
| (in behandeling genomen) | 9      | 9%         |                                                                                                                                                   |
| Totaal                   | 4      | 4%         |                                                                                                                                                   |
|                          | 97     | 100%       |                                                                                                                                                   |

<sup>1</sup> Dit aantal staat los van de 51 brieven/emails die door de commissie zijn ontvangen en bij ontvangst al niet als verzoekschrift worden aangemerkt en worden doorgestuurd naar vaste Kamercommissies.

### 2.3 Behandeling van ontvankelijk verklaarde verzoekschriften

Als de commissie besluit een verzoekschrift in behandeling te nemen, legt de commissie het verzoekschrift schriftelijk voor aan de Minister of Staatssecretaris die het onderwerp van het verzoekschrift in zijn of haar portefeuille heeft. Dit heet ook wel het vragen van inlichtingen. De commissie verzoekt de bewindspersoon om een reactie te geven over het verzoekschrift en kan daarbij nog aanvullende vragen meesturen. De indiener van het verzoekschrift wordt vervolgens in de gelegenheid gesteld om te reageren op de zogenaamde inlichtingen van de bewindspersoon. Tot slot mag de bewindspersoon weer reageren op de reactie van verzoeker. Deze inlichtingenfase is vertrouwelijk. Aan de hand van het dossier vormt de commissie zich een oordeel over de vraag of de rijksoverheid zijn taak naar behoren heeft uitgevoerd. Het oordeel van de commissie wordt verwoord in een openbaar verslag dat aan de plenaire vergadering van de Tweede Kamer wordt voorgelegd ter besluitvorming. In tabel 3 is een overzicht opgenomen van de aantallen betreffende de behandeling van de in 2025 ontvankelijk verklaarde verzoekschriften.

Het valt de commissie op dat de inhoud van de verzoekschriften steeds complexer van aard wordt: dit gaat om zowel de feiten en omstandigheden van een burger als om de juridische kwestie die wordt voorgelegd aan de commissie. Ook springt in het oog dat steeds meer gebruikt wordt gemaakt van *artificial intelligence* (AI) bij het opstellen van een verzoekschrift. Dit maakt dat de situatiebeschrijving en het verzoek van een verzoeker in sommige gevallen minder duidelijk voor de commissie is. Een en ander vergt steeds meer deskundigheid van de commissie en de ambtelijke staf om het verzoekschrift zo goed mogelijk te kunnen beoordelen.

**Tabel 3: Behandeling van ontvankelijk verklaarde verzoekschriften in 2025**

|                                            | 2025 |
|--------------------------------------------|------|
| In behandeling genomen                     | 4    |
| Aantal uitgebrachte verslagen <sup>1</sup> | 4    |
| Ingetrokken verzoekschriften <sup>2</sup>  | 0    |

<sup>1</sup> Het kan zijn dat een verslag dat in de betreffende periode is uitgebracht, een verzoekschrift betreft dat al in de voorgaande periode in behandeling is genomen.

<sup>2</sup> Het kan zijn dat dit een ingetrokken verzoekschrift betreft dat al in de voorgaande periode in behandeling is genomen.

De commissie heeft in 2025 de volgende verslagen uitgebracht:

- Verslag van de commissie over het verzoekschrift van de heer I. inzake het niet tijdig beslissen op een aanvraag voor een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd door de Immigratie- en Naturalisatiedienst<sup>4</sup>;
- Verslag van de commissie over het verzoekschrift van mevrouw G. inzake de teruggave van te veel betaalde belasting betreffende de ontvangst van een postpakket van buiten de Europese Unie<sup>5</sup>;
- Verslag van de commissie over het verzoekschrift van de heer N. inzake het verwijderen van een signalering in het Schengen Informatie-systeem<sup>6</sup>;
- Verslag van de commissie over het verzoekschrift van de heer M. inzake klachtbehandeling door de Belastingdienst.<sup>7</sup>

## 2.4 Casuïstiek

De commissie heeft net als in voorgaande jaren relatief veel verzoekschriften ontvangen over asielkwesties. Het gaat om ongeveer een derde van alle ontvangen verzoekschriften. Daarbij ging het veelal over het overschrijden van beslistermijnen door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (hierna: de IND) bij asielaanvragen. Doorgaans staan er dan rechtsmiddelen open met als eerste stap het in gebreke stellen van de IND en daarna het instellen van beroep bij de rechter.

Er kwamen bovendien veel verzoekschriften binnen over de Belastingdienst, bijvoorbeeld over de hoogte van aanslagen en boetes (in welk geval doorgaans bezwaar bij de Belastingdienst en beroep openstaan) en over klachten die niet naar tevredenheid werden afgehandeld (bijvoorbeeld over het te strikt hanteren van klachtermijnen).

Ook dienden burgers verzoekschriften in over de toeslagenaffaire en de afwikkeling daarvan.

Tot slot gingen veel verzoekschriften over de oorlog in Gaza en (in het algemeen) over de nationale veiligheid. Voor het overige liepen de kwesties, die in verzoekschriften aan de orde werden gesteld, zeer uiteen.

## 2. Burgerinitiatieven

Een burgerinitiatief is een voorstel van burgers aan de Tweede Kamer om een onderwerp te behandelen. Het instrument bestaat sinds 2006 en is voor burgers een van de meest directe manieren om aan Kamerleden duidelijk te maken hoe de samenleving beter kan.

In een burgerinitiatief vraagt de initiatiefnemer aan de Tweede Kamer een standpunt in te nemen over een bepaald onderwerp. In artikel 4 van de Regeling staan alle voorwaarden waaraan een burgerinitiatief moet voldoen om voor behandeling in aanmerking te komen. Zo dient een burgerinitiatief onder meer een nieuw voorstel te bevatten dat de afgelopen twee jaar niet is behandeld in de Tweede Kamer. Ook heeft een initiatiefnemer ten minste 40.000 steunbetuigingen nodig van personen die 18 jaar of ouder zijn en gerechtigd zijn tot verkiezing van de leden van de Tweede Kamer.

De commissie heeft de taak om burgerinitiatieven fysiek in ontvangst te nemen en de plenaire vergadering van de Tweede Kamer aan de hand van de in de Regeling omschreven bepalingen te adviseren over de ontvanke-lijkheid. Daarvoor voert de commissie een inhoudelijke beoordeling van het voorstel uit, waarbij de commissie onder andere onderzoekt of het

<sup>4</sup> Kamerstuk 36615-10.

<sup>5</sup> Kamerstuk 36615-11.

<sup>6</sup> Kamerstuk 36615-12.

<sup>7</sup> Kamerstuk 36615-13.

onderwerp niet is behandeld in de voorgaande twee jaar (het zogenoemde tweejaarscriterium<sup>8</sup>). Ook controleert de commissie of het onderwerp voldoet aan de andere vereisten voor ontvankelijkheid. Het burgerinitiatief moet bijvoorbeeld gaan over een onderwerp waar de rijksoverheid over gaat (en niet bijvoorbeeld een gemeente) en het mag niet gaan over de Grondwet, belastingen of begrotingswetten. Daarnaast controleert de commissie de steunbetuigingen die horen bij het burgerinitiatief. Over haar bevindingen brengt de commissie verslag uit aan de Kamer.

In het jaar 2025 heeft de commissie geen nieuwe burgerinitiatieven in ontvangst genomen. Diverse burgers hebben wel aan de commissie vragen gesteld over de voorwaarden van een mogelijk in te dienen burgerinitiatief, maar dit heeft niet geleid tot het indienen ervan. In tabel 5 is een overzicht opgenomen van de aantallen ingediende en door de Kamer behandelde burgerinitiatieven in de afgelopen jaren.

**Tabel 5: Aantallen ontvangen burgerinitiatieven en aantallen behandelde burgerinitiatieven**

|                                                  | 2018–2019 | 2019–2020 | 2020–2021 | 2021–2022 | 2022–2023 | 2023–2024 | 17 sept<br>2024–<br>31 dec<br>2024 <sup>1</sup> | 2025 |
|--------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-------------------------------------------------|------|
| <b>Nieuw ingediende burgerinitiatieven</b>       | 1         | 3         | 4         | 2         | 3         | 1         | 2                                               | 0    |
| <b>Behandelde burgerinitiatieven<sup>2</sup></b> | 0         | 3         | 2         | 2         | 2         | 0         | 1                                               | 0    |

<sup>1</sup> Deze afwijkende periode heeft te maken met de overstap van een jaarverslag per vergaderjaar naar per kalenderjaar, zoals is aangegeven in de inleiding van dit jaarverslag.

<sup>2</sup> Het kan zijn dat een burgerinitiatief dat in de betreffende periode is behandeld, al in de voorgaande periode is ingediend.

### 3. Aanjagende, signalerende en coördinerende rol commissie

Sinds 2025 heeft de commissie een signalerende, aanjagende en coördinerende rol binnen de Tweede Kamer, die de commissie vol vertrouwen heeft opgepakt. De focus van deze rol lag in 2025 vooral in het stimuleren van het gebruik door vaste Kamercommissies van twee nieuw ingevoerde informatieproducten (de burgersignalenrapportage en de reader burgerbrieven) en één kennisinstrument (het signalenoverleg). In 2026 reflecteert de commissie op de invulling van haar nieuwe rol.

#### 4.1 Burgersignalenrapportages

De Tweede Kamer krijgt op verschillende manieren burgersignalen binnen, veelal in de vorm van brieven en e-mails van burgers (zogenaamde burgerbrieven). Onder coördinatie van de commissie wordt jaarlijks per vaste Kamercommissie een burgersignalenrapportage opgesteld. De burgersignalenrapportages gaan alleen over de burgerbrieven die zijn gericht aan de Kamer of aan de vaste Kamercommissies. Naast burgerbrieven ontvangt de Kamer namelijk ook mailberichten die gekoppeld zijn aan zogenaamde gerichte acties. Deze acties houden een veelheid aan dezelfde mails van burgers in. Deze acties worden niet als afzonderlijke burgerbrieven opgenomen in de burgersignalenrapportages.

De burgersignalenrapportages geven inzicht in het aantal burgerbrieven dat in totaal, maar ook per Kamercommissie is behandeld. Daarnaast geeft de burgersignalenrapportage informatie over op welke wijze de burgerbrieven zijn behandeld (welke «behandelbesluiten» zijn genomen,

<sup>8</sup> Een burgerinitiatief kan niet betrekking hebben op een onderwerp waarover korter dan twee jaar voor de indiening van het burgerinitiatief door de Kamer een besluit is genomen, tenzij er voldoende concrete nieuwe feiten en omstandigheden zijn die de Kamer bij de eerdere besluitvorming niet bekend waren (artikel 4, derde lid, sub c van de Regeling).



bijvoorbeeld het betrekken van een brief bij een bepaald commissiedebat of een brief voor kennisgeving aannemen).

De burgersignalenrapportages worden in de Kamercommissies besproken tijdens de (strategische) procedurevergaderingen.

Uit het opgestelde verslag van alle burgersignalenrapportages blijkt dat in 2025 de Kamer in totaal 1.740 burgerbrieven heeft ontvangen. Dat is een toename van ruim 30% ten opzichte van het aantal burgerbrieven in 2024. Vooral bij de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken en de vaste commissie voor Digitale Zaken was sprake van een forse toename. De meeste burgerbrieven kwamen – net als in 2024 – binnen bij de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid.

De Kamercommissies besloten het overgrote deel van de burgerbrieven te betrekken bij een debat. Ongeveer 20% van de burgerbrieven werd door de Kamercommissies ter kennisgeving aangenomen.

#### *4.2 Reader burgerbrieven*

In de reader burgerbrieven worden de brieven en e-mails, die burgers naar een Kamercommissie sturen, per onderwerp gebundeld en door de commissiestaf van een analyse voorzien. De reader kan voor Kamerleden mogelijk rode draden zichtbaar maken of inzicht bieden in signalen die zij zelf eerder hebben ontvangen of wellicht hebben gemist. De informatie uit de reader kan vervolgens worden benut bij de voorbereiding op een commissiedebat.

Uit het verslag van de burgersignalenrapportages blijkt dat dit nieuwe informatieproduct wordt gewaardeerd door vaste Kamercommissies, maar nog niet breed wordt ingezet. In 2025 zijn in totaal vijf readers burgerbrieven opgesteld: twee voor de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid, één voor de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat, één voor de vaste commissie voor Digitale Zaken en één voor de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De readers werden door Kamerleden van deze commissies gewaardeerd. Uit het verslag van de burgersignalenrapportages blijkt verder dat enkele vaste Kamercommissies hebben aangegeven (vaker) een reader te willen ontvangen.

De commissie constateert dat de reader burgerbrieven als nieuw informatieproduct nog niet bekend genoeg is en nog niet breed in 2025 is ingezet. De commissie zal het gebruik van dit informatieproduct verder stimuleren onder de vaste Kamercommissies, onder meer door de reader burgersignalen via Kamerleden onder de aandacht te brengen tijdens de procedurevergaderingen.

#### *4.3 Signalenoverleg*

Vanaf 2025 is het mogelijk om twee typen signalenoverleggen te voeren: (twee)jaarlijks een overkoepelend signalenoverleg georganiseerd door de commissie zelf en een signalenoverleg georganiseerd door een vaste Kamercommissie.

Het (twee)jaarlijks overkoepelend signalenoverleg van de commissie heeft als doel om commissieoverstijgend meer inzicht te krijgen in de burgersignalen die de uit te nodigen organisaties ontvangen en om stil te staan bij de bredere problematiek die schuilgaat achter burgersignalen.

Hiervoor worden organisaties uitgenodigd die veel burgersignalen ontvangen op allerlei terreinen, zoals de Nationale ombudsman, het College voor de Rechten van de Mens en lokale ombudsmannen. Ook Kamerleden van andere commissies kunnen aanschuiven bij het overkoepelend signalenoverleg. Mede door de val van het kabinet en de Tweede Kamerverkiezing heeft in 2025 geen overkoepelend signalenoverleg plaatsgevonden. Het eerstvolgende signalenoverleg van de commissie staat gepland in mei 2026.

De commissie heeft de vaste Kamercommissies gestimuleerd om in 2025 een «eigen» signalenoverleg te voeren. In dit signalenoverleg gaat een Kamercommissie in gesprek met de signalenpartners die op het terrein van de commissie relevant zijn. In 2025 heeft de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid geprobeerd een signalenoverleg te organiseren. Dit overleg vond uiteindelijk geen doorgang door te weinig aanmeldingen van Kamerleden. De andere vaste Kamercommissies hebben geen signalenoverleg georganiseerd, omdat zij geen aanleiding zagen voor het voeren van een dergelijk overleg.

De commissie blijft de inzet van dit nieuwe Kamerinstrument stimuleren onder de vaste Kamercommissies en zal ook in 2026 Kamerleden betrekken bij het overkoepelende signalenoverleg dat de commissie zelf organiseert.

#### **4. Kennisthema «De werkwijze van de CVB in theorie en praktijk»**

In het kader van haar ontwikkelende rol heeft de commissie in 2025 besloten om een kennisthema te starten over de werkwijze van de commissie in theorie en praktijk. Het doel hiervan is het vergroten van het inzicht in de aard en werkwijzen van de commissie en het vergroten van het institutioneel geheugen. De vragen die behoren bij dit kennisthema, zijn:

- Wat zijn de kenmerken van de aard van de commissie?
- Werken de instrumenten «burgerinitiatief» en «verzoekschrift» naar wens en hoe kunnen deze instrumenten versterkt worden?
- Kunnen de commissie en de Nationale ombudsman elkaar nog meer versterken?
- Welke *good practices* uit het buitenland kunnen ter inspiratie voor de commissie dienen?

In 2025 heeft de commissie als eerste kennisactiviteit binnen dit thema wetenschappelijke factsheets uitgevraagd aan vijf experts over dit onderwerp. De ontvangen factsheets zijn gebundeld in een reader, waaraan andere relevante stukken en bestaand onderzoek over het werk van de commissie zijn toegevoegd. Daarnaast heeft de commissie besloten om een technische briefing over dit onderwerp te organiseren in 2026. Voor deze technische briefing zal ook de commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer worden uitgenodigd.

In 2026 zal de commissie zich verder buigen over het vervolg van het kennisthema.

#### **5. Evaluatie burgerinitiatief**

In 2025 heeft de commissie de wens uitgesproken het instrument «burgerinitiatief» opnieuw te evalueren. Directe aanleiding vormden vragen van de commissieleden over de ontvankelijkheidsvereisten van dit Kamerinstrument die staan opgenomen in de regeling. Dit valt volgens de commissie ook goed samen met het 20-jarig bestaan van dit Kamerin-

strument in 2026. Het burgerinitiatief is sinds de introductie in 2006 regelmatig geëvalueerd; de laatste evaluatie is uitgevoerd in 2014, ruim tien jaar geleden.

Met de evaluatie wil de commissie onderzoeken of de doelstelling van het burgerinitiatief, namelijk het mogelijk maken voor burgers om nieuwe onderwerpen of voorstellen op de Kameragenda te plaatsen, wordt bereikt. De commissie concentreert zich tijdens de evaluatie op waar verbeteringen rond het burgerinitiatief mogelijk zijn, in het bijzonder in de Kamerprocessen.

In september 2025 is gestart met de evaluatie en in juni 2026 wordt het eindrapport van deze evaluatie verwacht.